१३४

मान्धाता यौवनाश्वः (१-६), गोधा(७)। इन्द्रः । छ. महापंक्तिः (१-६), पंक्तिः (७)

उभे यदिन्द्र रोदसी आपप्राथोषा इव।
महान्तं त्वा महीनां सम्राजं चर्षणीनां देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत्॥ १०.१३४.०१

इन्द्र । यत्- यस्त्वम् । उभे रोदसी- द्यावापृथिव्यौ । आपप्राथोषा इव- आपूरयसि । महान्तम् । त्वा- तं त्वाम् । महीनाम्- महतीनाम् । सम्राजम्- स्वामिनम् । चर्षणीनाम्- मनुष्याणां स्वामिनम् । भद्रा- कल्याणी । देवी- अखण्डप्रकृतिरदितिः । जनित्री- माता । अजीजनत्- ससर्ज ॥१॥

अव स्म दुर्हणायतो मर्तस्य तनुहि स्थिरम्।
अधस्पदं तमीं कृधि यो अस्माँ आदिदेशति देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत्॥ १०.१३४.०२

दुर्हणायतः- दुर्हननं कुर्वतः । मर्तस्य- मर्त्यस्य । स्थिरम्- दृढं बलम् । अव तनुहि- अधः पातय । इन्द्र । यः । अस्मान्- नः । आदिदेशति- आयुधान्यतिसृजति । तम् । ईम्- एनम् । अधस्पदं कृधि- आक्रम ॥२॥

अव त्या बृहतीरिषो विश्वश्चन्द्रा अमित्रहन्।
शचीभिः शक्र धूनुहीन्द्र विश्वाभिरूतिभिर्देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत्॥ १०.१३४.०३

अमित्रहन्- शत्रुघ्न । इन्द्र- ईशनाधिदैवत । शक्र- शक्तिमन् । विश्वाभिः- सर्वाभिः । ऊतिभिः- रक्षाशक्तिभिः । शचीभिः- प्रज्ञाभिः । त्याः- ताः । बृहतीः- महतीः । विश्वचन्द्राः- सर्वाह्लादिन्यः । इषः- सदिच्छाः । अव धूनुहि- अस्मदर्थं कम्पय । अस्मान् प्रापय ॥३॥

अव यत्त्वं शतक्रतविन्द्र विश्वानि धूनुषे।
रयिं न सुन्वते सचा सहस्रिणीभिरूतिभिर्देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत्॥ १०.१३४.०४

Dr. Rangani

शतक्रतो- अनन्तप्रज्ञ। इन्द्र- परमेश्वर। यत्- यदा। सुन्वते- रसनिष्पादकाय। सहस्रिणीभिः- अनन्ताभिः। ऊतिभिः- रक्षाशक्तिभिः। विश्वानि- सर्वाणि मङ्गळानि। अव धूनुषे- प्रयच्छसि। तदा। सचा- तैः सह। रयिं न- दानयोग्यधनमपि प्रयच्छ ॥४॥

अव स्वेदा इवाभितो विष्वक्पतन्तु दिद्यवः।

दूर्वाया इव तन्तवो व्य१स्मदेतु दुर्मतिर्देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत्॥ १०.१३४.०५

दूर्वाया इव तन्तवः- दूर्वादळानीव। स्वेदा इव- कठिनकर्मकर्तुः स्वेदबिन्दवो यथा तथा। दिद्यवः- द्योतनशक्तयः। अभितः- सर्वतः। विष्वक्। अव पतन्तु- भवदनुग्रहात् पतन्तु। अस्मत्- अस्मत्तः। दुर्मतिः- दुष्टवासनामयी बुद्धिः। वि एतु- अपगच्छतु ॥५॥

दीर्घं ह्यङ्कुशं यथा शक्तिं बिभर्षि मन्तुमः।

पूर्वेण मघवन्पदाजो वयां यथा यमो देवी जनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत्॥ १०.१३४.०६

मन्तुमः- विद्वन्। दीर्घम्। अङ्कुशम्- आयुधम्। यथा तथा। शक्तिम्। बिभर्षि- धारयसि। हि- खलु। मघवन्- इन्द्र। पूर्वेण पदा। अजः- छागः। यथा। वयाम्- शाखां कर्षति तथा। यमः शत्रून् कर्षति ॥६॥

नकिर्देवा मिनीमसि नकिरा योपयामसि मन्त्रश्रुत्यं चरामसि।

पक्षेभिरपिकक्षेभिरत्राभि सं रभामहे॥ १०.१३४.०७

देवाः- हे देवताः। नकिः- न। मिनीमसि- हिंसामः। नकिः- न। आ योपयामसि- विमोहयामः। मन्त्रश्रुत्यम्- मन्त्रश्रवणम्। चरामसि- कुर्मः। अत्र- अस्मिन् यज्ञे। पक्षेभिः- मुमुक्षाप्रतीकैः पक्षैः। अपिकक्षेभिः- कर्मप्रतीकैः कक्षोपलक्षितहस्तैः। अभि सं रभामहे- इन्द्रं सम्यगवलम्बामहे ॥७॥

Dr. Rangaraj